

Drawing from comparison of two cohousing projects, one in Barcelona the other in Vienna, the importance of shared space can be examined. Namely the open corridor system and how it impacts the sphere of public/private use patterns. The sense of community generated by such use patterns can be a positive contributor regarding residential development as a social and economic tool if designed correctly.

01

ELŐSZOBA HELYETT KÖZÖS GANG?

A NAGYVÁROSI KORTÁRS COHOUSING MODELL TÉRALAKÍTÁSI JELLEMZŐI BARCELONÁTÓL BÉCSIG

—A nagyvárosokban tapasztalható lakhatási kihívások, mint a lakáshiány, a megfizethetetlen lakások vagy az egyfős háztartások arányának növekedése számos problémát vetnek fel a városfejlesztés, így az építészet terén is. A kihívások megoldása új lakásmodellek és tervezési elvek felé fordítja a tervezőket, a városvezetőket, a fejlesztőket és a felhasználókat egyaránt. A számtalan irány közül a közösségközpontú megoldások felé való elmozdulás várhatóan egyre intenzívebbé válik. [1] De mit is jelent a téralakítás szempontjából egy közösségi lakóház tervezése? A választ a nagyvárosi kortárs cohousing modell téralakítási jellemzőiben keressük, hiszen a legváltozatosabb közösségi megoldásokat alkalmazzák.

—A cohousing modell történetének felvázolása során a célok és a megvalósítások színes választékát találjuk. A modell a '60-as évek Dániájában indult az atomizált családmódel okozta problémák enyhítésére. Jellemzően szuburbánus, agglomerációs területeken található alacsony-intenzív beépítésű csoportházak telepekről beszélünk, sokat publikált példája a Koppenhága külvárosában

található Trudslund közösség. A '90-es évek környékén jellemzően értékes épületek vagy tömbök megmentése mellett fogtak össze Európa-szerte városlakók, erre jól ismert példa a hágai Grote Pyr iskolaépület átalakítása vagy a bécsi Sargfabrik gyárépület bővítése. A 2000-es években a nagyvárosok belsőbb kerületeiből a fejlesztők miatt kiszoruló építőközösségi projektjei jelentek meg, mára több száz ilyen projekt található Berlinben, például az Urban Living. Ugyancsak a 2000-es évek jellemző a közösségi lakóházfejlesztések között a dedikáltan hátrányos helyzetű csoportoknak szóló, azokat támogató projektek nagyszámú megjelenése, például Brüsszelben a Le 'Espoir. A 2010-es évek környékére a kortárs cohousing modell fejlesztésében a közösség mellett az újszerű térkapcsolatok és a városfejlesztésbe integrálása a főszerep, ilyen a díjazott Gleis21 épülete Bécsben vagy a Mehr als Wohnen 13 épületből álló egysége Zürichben. [2]

—A cohousingok alapvetése, hogy az ingatlanfejlesztéssel párhuzamosan zajlik a közösség fejlesztése is. A folyamat egy erős vízióra épül, mely az épületet és a közösségi

01

02

- 01 A Hauswirtschaft cohousing lakóház lakói az átadott épület gángján a beköltözés közben
- 02 Pillanatkép a bécsi Hauswirtschaft projekt közösségi tervezésének egyik alkalmából

A közösségek, a szakértők, így az építészek is egymástól, projektről projektre tanulnak

SZERZŐ | AUTHOR
Babos Annamária

együttélést egyaránt meghatározza. [3] Ezen projektekben a közösségiség elemei a fizikailag kézzel fogható megoldások mellett szociális szinten is jelen vannak. Az egymással egy házban élők együtt alakítják ki a fejlesztési folyamatot, a szervezeti működést, jogi formát, és tevékenységekkel fejleszthetik kapcsolataikat, melyekhez elengedhetetlen a helyszín, vagyis a változatos mélységben megosztott külső és belső terek jelenléte. [4]

—A kortárs cohousing lakóházak innovatív építészeti megoldásai Európa-szerte izgalmas képet mutatnak, hiszen változatos és flexibilis alaprajzi rendszerek, új típusú lakásformák, újfajta megosztott és közösségi funkciók, közlekedési rendszer helyett kommunikációs felületek, és különleges félprivát területek jellemzik a fejlesztéseket. [5]

—A terek megszokott privat-publikus felhasználó szerinti felosztásában a cohousing projekteknél a félprivát és félpublikus felületek a közösség által nagy hangsúlyt kapnak, miközben a privat és a publikus

felületek kismértékben átalakulhatnak. A lakóegységekre jellemző, hogy a lakások modulrendszer keretében, azon belül egyéni lakásalaprajzokkal készülnek, a lakások két irányba nyitásának köszönhetően átszellőztethetőek és jól bevilágítottak. A bejáratok előtti terület tágas, legális teret adva a lakásokból való kitelepülésnek, ezért gyakran előszobaként is funkcionálnak. A közlekedők biztosítják a szinten belüli és szintek közötti átlátásokat és átjárásokat, illetve spontán találkozásokra adnak lehetőséget a közösség tagjainak. A projektek többségében a nyitott funkciójú publikus terek nagy szerepet kaptak. Víziójában sok nagyvárosi közösség megfogalmazza szomszédsági szerepvállalását is, melyet az építészeti téralakítás is lekövet: megnyitások az utcaszinten, átjárható épülettömegek és számtalan kifelé nyitott szolgáltató funkció elhelyezése az épületen belül.

06

03

03

04

—Két, a lakhatást illetően eltérő példát mutatunk be. Barcelonában a támogatott és közösségi lakhatási forma még új, míg a bécsi lakáspolitikai világszinten elismert és hagyományokra épít. A minimalista La Balma projekt félprivát és privát téralakításai új építészeti minőséget hordoznak, míg a városfejlesztési projektnek is tekinthető Hauswirtschaft épületében a publikus és félpublikus terek kialakítása tekinthető innovatívnak.

—„Lakni és dolgozni, kutatni és fejleszteni, önállóan és közösen” – beszédes szópárok a 2023 őszén átadott Hauswirtschaft projekt weboldalán. [6] A fejlesztés egy kísérlettel indult, melynek célja az egy épületen belüli lakó- és munkateretek jó arányú megvalósítása volt. Az eredmény nem csupán egy lakóház és egy munkahely ötvözete, hanem a városfejlesztésbe integrált innovatív cohousing projekt: 48 lakás, 14 iroda és szolgáltatóhelyiség, melyeket a közösség tart fenn és össze. [7]

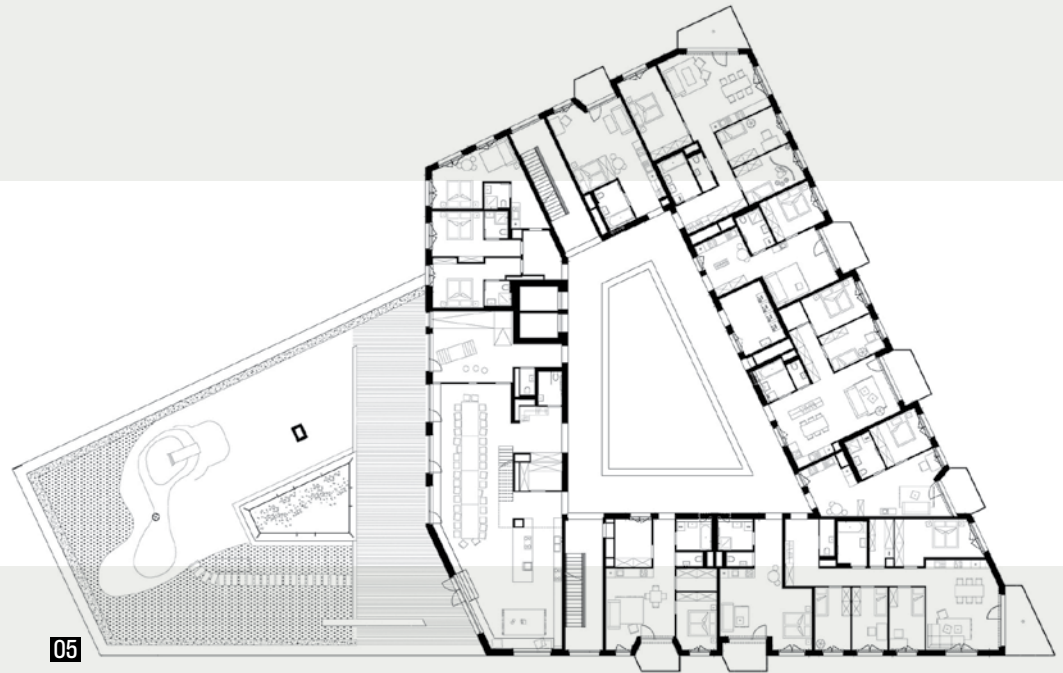
—Az kettősség és az azokon belüli harmóniára törekvés jellemzi az egész épületet, a telepítéstől a terek kialakításán át a részletekig. Az épület tömege két tömbből áll, egyik a lakó-, másik a szolgáltatási tömb, melyek eltérő szintszámúak, a kettő találkozási hangszívsík. Középre teljesen publikusan megközelíthető átjáró rész került, ennek egyik oldalában alakították ki a nagyméretű aulát és a vertikális közlekedés zónáját. Ez a terület érdekes példája a félpublikus használatnak, hiszen a házba eseményre érkezők, az ott dolgozók és a lakók találkozási felülete. A konkáv négyszög alakú belső kertek vizuálisan és fizikailag is tovább erősítik a funkciók közötti kapcsolatot.

—A városfejlesztésbe integrált közös létrehozás és fenntartás volt a projekt kiemelt víziója, így a közösségi és a privát terek kapcsolatainál egyszerűbb megoldások figyelhetők meg. A lakótömb

05

- 03 2019-ben átadott Gleis21 cohousing épület izgalmas képet mutató közösségi közlekedőrendszere az utca felé teljesen nyitott
- 04 A Hauswirtschaft belső udvara a közlekedőről
- 05 A Hauswirtschaft projekt 3. emeleti alaprajza a közösségi funkciókkal és lakásokkal

Hauswirtschaft, Bécs - Ausztria

ÉPÍTÉSZET, KÖZÖSSÉGI TERVEZÉS: Einszueins architektur | BERUHÁZÓ: EGW Erste gemeinnützige Wohnungsgesellschaft mbH | KÖZÖSSÉGFELJESZTŐ: realitylab |
 KUTATÁS: future.lab RC, TU Wien | TERVEZÉS: 2019 februártól | ÉPÍTKEZÉS: 2021 augusztusától | BEKÖLTÖZÉS: 2023 szeptember |
<https://www.einszueins.at/>

gangos bérházat idéz: körfolyosó egy belső udvar körül, melyről a lakások nyílnak. A háromszöges kialakításnak köszönhetően a tér teljesen belátható, és erősíti a kapcsolódás érzetét.

—A La Balma 20 lakás + 1 üzemhelyiséges projektjének koncepciójában és kialakításában megmutatkozik, hogy habár a szomszédságra is figyelemmel kívántak lenni, a hangsúly a közösségen volt. Összesen 225 m²-nyi belső közösségi helyiség, ehhez jönnek még a külső közös területek és átmeneti, félprivát zónák. A megosztott használatú területek nagy mennyisége és sokféle típusa lehetővé teszi a lakók számára a magánélet megőrzését, miközben közösségi élményeket is biztosítanak. [8]

—Közösségi tervezés eredménye az épület is, melyben a közösségi terek meghatározásán felül a lakók az egyszerűség és az energiatudatosság mellett is letették voksukat. Egy passzív energiafelhasználású épületet terveztek, melyhez a napelemek, a tetőkerten a növénytermesztés és az esővíz gyűjtése mind hozzájárulnak. A faszerkezetek, a látszó beton és a fémlemez kombinációjával a kivitelezésben és az anyagfelhasználásban is az egyszerű kialakítás volt a cél. Az utcafronti homlokzatokon jelennek meg a hidegebb anyagok, míg a félprivát és privát területeken a melegek, miközben az épület minden felületét az egyszerűség jellemzi.

—Az egyszerű tömegben a lakások két irányba nyílnak, és rendelkeznek nagyméretű bevilágító felületekkel. A tömb közepén futnak végig a vizes helyiségek, amelyek köré különböző méretű lakások elhelyezése lehetséges. A lakásokhoz modulrendszer készült, minden lakás alapja egy kis modul, lehetővé téve így a szabad alakítást, akár a megvalósítás után is. Ez a fajta játékoság az utcafront felé nem látszódik. Ahogy az sem, hogy a lakások tájolása a szinteken való elhelyezés

04

07

08

függvényében eltérő lehet: két oldal közül választhattak a lakók, hogy honnan közelítenék meg lakásukat. A lakásalaprajzok a modulrendszeren belül egyedi kialakításúak, és megfigyelhető, hogy a számunkra megszokott alaprajzi rendszertől merően eltérőek: előszoba nélküli lakás, étkezővel egybenyitható hálószoba, vagy akár konyhából nyíló fürdőszoba is található az elrendezések között. [9]

—A bemutatott téralakítási megoldások, illetve példák a folyamatosan fejlődő és alakuló cohousing modell hullámából kiragadottak. A közösségek, a szakértők, így az építészek is egymástól, projektről projektre tanulnak, mely folyamatban könnyen azonosítható időszakos trendek figyelhetőek meg, mint például a félprivát és félpublikus terek izgalmas formálása. De vajon mikor lesznek alkalmazhatóak a közeli országokban már trenddé alakuló közösségi építészet elemei Magyarországon is? Mikor ismeri fel az ingatlanfejlesztés, az önkormányzati városfejlesztés, az építészszakma vagy az új lakást vásárló, hogy a közösségi megoldásokban érték van? Talán ideje változtatni azon a gyakorlaton, hogy az épített környezet határozza meg a közösségeinket. Ideje kipróbálni, hogy milyen, amikor a közösségek határozzák meg tereinket!

09

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Crook, Lizzy: „Less experimentation and more »safe spaces« will define architecture in 2024”, *Dezeen*, 2024-02-19, hozzáférhető: <<https://www.dezeen.com/2024/01/04/architecture-trends-predictions-2024/>> [utolsó belépés: 2024-03-19].
- [2] Sargisson, L: „Second-Wave Cohousing: A Modern Utopia?”, *Utopian Studies*, Vol 23, No 1 (2012), pp 28-56, hozzáférhető: <<https://doi.org/10.5325/utopianstudies.23.1.0028>> [utolsó belépés: 2024-03-19].
- [3] Szabó, J - Babos, A: „Új közösségi társasházak Bécsben”, *Metszet*, Vol 11, No 2 (2020), pp 22-25, hozzáférhető: <<https://doi.org/10.33268/Met.2020.2.2>> [utolsó belépés: 2024-03-19].
- [4] Babos, A - Szabó, J - Orbán, A - Benkő, M: „Sharing-Based Co-Housing Categorization, A Structural Overview of the Terms and Characteristics Used in Urban Co-Housing”, *Építés - Építészettudomány*, Vol 48, No 3-4 (2020), pp 331-355, hozzáférhető: <<https://doi.org/10.1556/096.2020.009>> [utolsó belépés: 2024-03-19].
- [5] Babos, A - Szabó, J: „A kapcsolódás lehetőségei: A közösségi társasház szerepe egy új lakóparkban”, *Metszet*, Vol 11, No 2 (2020), pp 26-29, hozzáférhető: <<https://doi.org/10.33268/Met.2020.2.3>> [utolsó belépés: 2024-03-19].
- [6] Willkommen - die HausWirtschaft [honlap], hozzáférhető: <<https://diehauswirtschaft.at/>> [utolsó belépés: 2024-03-19].

La Balma, Barcelona

- Spanyolország

ÉPÍTÉSZET, KÖZÖSSÉGI TERVEZÉS: La Boqueria,

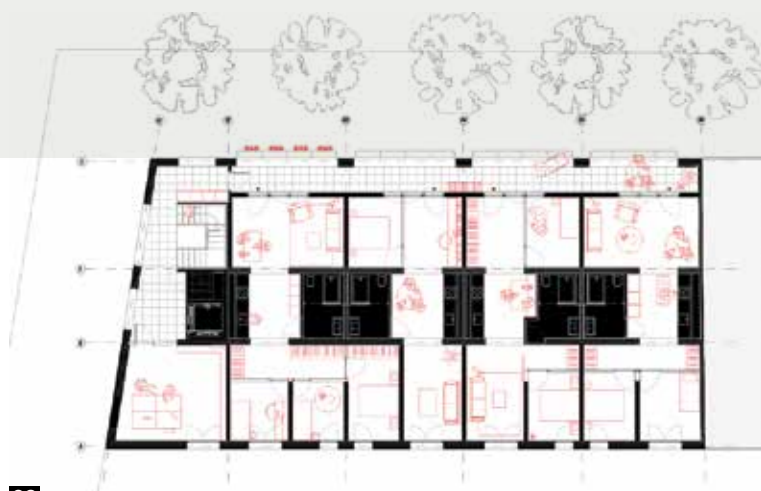
Lacol | FEJLESZTÉS: Sostre Cívic |

ÉPÜLETSZERKEZETI TERVEZÉS: Arkenova |

KÖRNYEZETI TANÁCSADÓ: Societat Orgànica, PAuS

08

09

- 06 A 2023-ban Barcelonában átadott Cirers projekt félprivát területeit az éghajlatnak köszönhetően egész évben használják teregetésre és mosásra
- 07 A La Balma egyszerű épülettömege és anyaghasználata az épület mellett lévő kis térről rögtön észrevehető
- 08 A La Balma projekt egyik félprivát zónája a közlekedő, mely egyben kisméretű terasz is
- 09 A La Balma projekt 1. emeleti alaprajza a lakó- és közösségi funkciókkal

RAJZOK: Einszueins építésziroda (5), La Boqueria workshop és Lacol építészirodák (9)
KÉPEK: Babos Annamária (3, 4, 6, 7, 8), Luiza Puiu (1, 2)

[7] Projekt-Detail, Iba Wien [honlap], hozzáférhető: <<https://www.iba-wien.at/projekte/projekt-detail/project/die-hauswirtschaft>> [utolsó belépés: 2024-03-19].

[8] Kaltenbach, Frank: „La Balma Cooperative Residential Building by Lacol + Laboqueria”, *Detail*, 2022-03-1, hozzáférhető: <https://www.detail.de/de_en/genossenschaftsbau-la-balma-von-lacol-laboqueria> [utolsó belépés: 2024-03-19].

[9] D’Avis, Valerie: „Barcelona, Urban Architecture and Community Since 2010”, *Detail*, 2023-06-15, hozzáférhető: <https://www.detail.de/de_en/barcelona-urbane-architektur-und-gemeinschaft-seit-2010> [utolsó belépés: 2024-03-19].

ABSTRACTS

Author: Wesselényi-Garay, Andor; **Title:** FROM SMALL HOUSES TO SMALL HOUSES

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 12-19, DOI: 10.33268/Met.2024.2.1

CABINS, ŐRISZENTPÉTER, HUNGARY | Architects: GÁBOR U. NAGY AND MARCELL OROVA

The design of new single occupancy cabins starts with the idea of "a box or house, possibly a box-like house" where the process of generating geometric balance initiates the external form, within this

limiting geometry organization of functions needs to be approached in such a manner that the need to design individual items of furniture follows on naturally. Questions of local identity are informed by the choice of

materials and general orientation, bearing in mind that architects do not generate a regional character, as this is an act of community over time.

Author: Babos, Annamária; **Title:** INSTEAD OF THE HALLWAY TRY OPEN CORRIDORS?

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 20-25, DOI: 10.33268/Met.2024.2.2

Drawing from comparison of two cohousing projects, one in Barcelona the other in Vienna, the importance of shared space can be examined. Namely the open corridor

system and how it impacts the sphere of public/private use patterns. The sense of community generated by such use patterns can be a positive contributor regarding

residential development as a social and economic tool if designed correctly.

Author: Szabó, Árpád; **Title:** WILD NOVEL APARTMENT AS URBAN IDENTITY

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 26-31, DOI: 10.33268/Met.2024.2.3

WILDGARTEN APARTMENTS, VIENNA, AUSTRIA | Architects: ENRIQUE ARENAS LAORGA, LUIS BASABE MONTALVO AND LUIS PALACIOS LABRADOR

Housing can serve social goals when correctly managed as tool towards urban redevelopment. This project strives towards the goal of integrating different social backgrounds of occupants and linking

them with a matrix of green spaces, an architecture that reflects the urban/natural duality. The relationship with its surrounding environment leads to a sensitive balance of scales, which guarantee good sunlight to

all interior rooms, the south-facing gardens, and the intermediate open spaces, creating a friendly transition with the neighbouring environs.

Author: Ware-Nagy, Orsolya; **Title:** THREE SMALL HOMES, JAPANESE STYLE

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 32-37, DOI: 10.33268/Met.2024.2.4

CUADRO NAKANO NORTH, TOKYO, JAPAN | Architect: RYUICHI SASKI

Recent housing challenges in Tokyo lead to the set of variables which helped generate this apartment building and parking spaces, where the design is heavily dependent upon a linking stairwell that also functions as

a storage space. working within a controlled and limited material and colour palette an uncluttered collective set of spaces has been generated. The final building takes advantage of natural lighting and

ventilation to remove the need for extensive mechanical building solutions, leading towards a rich living experience within a limited space.

Author: Wettstein, Domonkos; **Title:** CONTEMPORARY CHARACTER INHERENT IN A SMALL TOWN

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 38-43, DOI: 10.33268/Met.2024.2.5

URBAN REHABILITATION PROJECT, BALATONFÜRED, HUNGARY | Architect: TAMÁS VARGA DLA

Settlements along the shore of Lake Balaton have undergone significant transformation over the last decade. In addition to the intensive development of waterfronts and the expansion of the functions of tourist facilities, the value of the existing village areas has also

increased. The transformation was facilitated by the agglomeration of the region, the prominence of four-season uses and the after effect of pandemic, and today it is increasingly difficult to draw a line between the permanent population, those who build a second home that

expires periodically but in four seasons, and vacationers. It has become timely to renew the settlement parts of the ancient village, which is also a complex challenge for contemporary architecture.

Author: Dormán, Miklós; **Title:** LAYERING BETWEEN THE PERIODS

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 44-49, DOI: 10.33268/Met.2024.2.6

MESTER UTCA 43, BUDAPEST, HUNGARY | Architect: BOTOND ZSOLT DOBOS DLA

Over the past two decades the dynamic regeneration of Budapest's Ferencváros district has often raised the question of how to redevelop historical buildings. This

example explores the idea of preserving the original facade and placing a new, almost opposing, architectural form within and above. Combination of styles and

technologies informs a more adventurous form of development than the usual historicism approach, yet the original character is not lost to prosperity.

Author: Nagy, Csaba; **Title:** BETWEEN THE TREES IN HÚVÖSVÖLGY

Citation: Metszet, Vol 15, No 2 (2024), pp 50-55, DOI: 10.33268/Met.2024.2.7

APARTMENTS, BUDAPEST, HUNGARY | Architects: DÁNIEL DÉRI AND ÁDÁM PÁSZTOR

Architectural attitudes can lead towards varied levels of success, some guided by intuition, some prefer a cognitive path to

the goal. This project is a good example of how a rational, conscious design approach can lead to a good and pleasant living

environment - setting an example for others - as well as an intuitive, emotional one.